

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت^۱

چکیده

زمینه: پیشرفت تحصیلی دارای پیامدهای روان‌شناختی مثبت زیادی است و عوامل بسیاری در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نقش دارند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت اشاره کرد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت انجام شد.

روش: این پژوهش مقطعی و از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های دولتی شهرستان پیشوا در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بود. در مجموع ۳۰۰ دانش‌آموز دختر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. همه آنها پرسشنامه‌های ویژگی‌های شخصیتی کاستا و مک‌کری (۱۹۹۲) و انگیزش پیشرفت هرمنس (۱۹۷۰) را تکمیل کردند و معدل دانش‌آموزان به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج همبستگی نشان داد روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار و توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار داشتند. نتایج رگرسیون چندگانه با مدل همزمان نشان داد ۱۵/۹ درصد از واریانس متغیر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان توسط ۶ متغیر روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت تبیین می‌شود ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری: بنابراین برای ارتقاء پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان میزان روان‌رنجورخویی را کاهش و میزان توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت را افزایش داد.

کلیدواژه‌ها: پیشرفت تحصیلی، ویژگی‌های شخصیتی، انگیزش پیشرفت.

* این مقاله برگرفته از بخشی از رساله دکتری روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن است.

مقدمه

هر نظام آموزشی و تربیتی برای دستیابی به بهترین نتیجه و رفع موانع و کمبودها در سراسر فعالیت های همواره مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. مهم‌ترین و عینی‌ترین معیار ارزیابی در این نظام‌ها، پیشرفت تحصیلی^۱ است که از نظر علمی و عملی دارای اهمیت بسیاری برای پذیرش در کلاس درس، دستیابی به شغل مناسب و غیره است

(مهرافروز، ۱۳۸۸). از جمله معیارهای اصلی کارایی نظام آموزش و پرورش هر کشور میزان پیشرفت تحصیلی فراگیران آن است. در نتیجه، هر نظام آموزشی به دنبال شناسایی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران در جهت رشد و تعالی اهداف موردنظر و راهکارهایی برای رسیدن به آنها است (اسارتا و اشمیت^۲، ۲۰۱۷). پیشرفت تحصیلی به معنای توانایی اثبات موفقیت تحصیلی در اکتساب پیامدی است که برای آن طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی شده است (آدیمی^۳، ۲۰۱۲). پیشرفت تحصیلی بر جنبه‌های مهمی از زندگی افراد مثل ارتقاء به مقاطع تحصیلی بالاتر، کسب شغل بهتر، جایگاه اجتماعی مناسب‌تر، رضایت‌خاطر بیشتر و غیره تاثیر می‌گذارد (برین، گالا، وود، کیم هار و چيو ديويده^۴، ۲۰۱۴). امروزه، دیگر آموزش به صورت منفعل و بی‌هدف نیست، بلکه فعالیتی فعال و هدفمند جهت ارتقای یادگیری است (یانگین ارسائل^۵، ۲۰۱۵). برای تحقق پیشرفت تحصیلی باید در فراگیران انگیزش، نگرش و باور مثبت ایجاد کرد. طبق نظریه‌های جدید

(مهرافروز، ۱۳۸۸). از جمله معیارهای اصلی کارایی نظام آموزش و پرورش هر کشور میزان پیشرفت تحصیلی فراگیران آن است. در نتیجه، هر نظام آموزشی به دنبال شناسایی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران در جهت رشد و تعالی اهداف موردنظر و راهکارهایی برای رسیدن به آنها است (اسارتا و اشمیت^۶، ۲۰۱۷). پیشرفت تحصیلی به معنای توانایی اثبات موفقیت تحصیلی در اکتساب پیامدی است که برای آن طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی شده است (آدیمی^۷، ۲۰۱۲). پیشرفت تحصیلی بر جنبه‌های مهمی از زندگی افراد مثل ارتقاء به مقاطع تحصیلی بالاتر، کسب شغل بهتر، جایگاه اجتماعی مناسب‌تر، رضایت‌خاطر بیشتر و غیره تاثیر می‌گذارد (برین، گالا، وود، کیم هار و چيو ديويده^۸، ۲۰۱۴). امروزه، دیگر آموزش به صورت منفعل و بی‌هدف نیست، بلکه فعالیتی فعال و هدفمند جهت ارتقای یادگیری است (یانگین ارسائل^۹، ۲۰۱۵). برای تحقق پیشرفت تحصیلی باید در فراگیران انگیزش، نگرش و باور مثبت ایجاد کرد. طبق نظریه‌های جدید

-
1. academic achievement
 2. Asarta & Schmidt
 3. Adeyemi
 4. Brian, Galla, Wood, Kim Har & Chiu David
 5. Yangin Ersanl
 6. Asarta & Schmidt
 7. Adeyemi
 8. Brian, Galla, Wood, Kim Har & Chiu David
 9. Yangin Ersanl

آموزش باید فراگیران را به فعالیت واداشت و از این طریق هم باعث ایجاد نگرش، انگیزش و باور مثبت و هم باعث پیشرفت تحصیلی آنان شد (کلوکووا و مانک^۱، ۲۰۱۱). پیشرفت تحصیلی و عوامل موثر بر آن همواره مورد توجه روان‌شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت بوده و طی سال‌های اخیر آنان درصدد شناسایی متغیرهایی هستند که با کمک آنها بتوانند پیشرفت تحصیلی را ارتقاء ببخشند (عاشوری، ۱۳۹۳).

ویژگی‌هایی چون جنسیت، سن، تجربه‌های گذشته، نوع شخصیت، سبک‌های یادگیری، علائق و انگیزش‌ها نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دارند (زهیرا، گوئنز، کینی-کینیکات، کواک، سیفیونتس و دیویس^۲، ۲۰۱۲). در کنار این عوامل، ویژگی‌های شخصیتی^۳ از جمله عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی است. شخصیت متشکل از ویژگی‌های نسبتاً پایدار است که در یک طرح یا کل وحدت پیدا کرده و شکل گرفته است (کازان و شیوپکا^۴، ۲۰۱۴). ویژگی‌های شخصیتی افراد از عوامل مهم و تاثیرگذار در رشد و

توسعه آنان است که متاثر از خانواده، اجتماع، همسالان و غیره است و بر انگیزش، موفقیت، پیشرفت تحصیلی و غیره تاثیر می‌گذارد. شواهد نشان می‌دهد که نقش ویژگی‌های شخصیتی در گستره موفقیت آموزشی و پیشرفت تحصیلی فراتر از هوش است (مقیمیان و کریمی، ۱۳۹۱). ویژگی‌های شخصیتی شامل پنج بعد رنجورخویی^۵، برون‌گرایی^۶، پذیرش^۷، سازگاری^۸ و وظیفه‌شناسی^۹ است. روان‌رنجورخویی به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانش‌ورزی، افسردگی و عزت نفس پایین اشاره دارد، در حالی که برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت‌طلبی، پر انرژی و صمیمی بودن اشاره دارد. پذیرش به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی اشاره دارد، در حالی که سازگاری تمایل فرد را برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع‌دوستی و اعتمادورزی

توسعه آنان است که متاثر از خانواده، اجتماع، همسالان و غیره است و بر انگیزش، موفقیت، پیشرفت تحصیلی و غیره تاثیر می‌گذارد. شواهد نشان می‌دهد که نقش ویژگی‌های شخصیتی در گستره موفقیت آموزشی و پیشرفت تحصیلی فراتر از هوش است (مقیمیان و کریمی، ۱۳۹۱). ویژگی‌های شخصیتی شامل پنج بعد رنجورخویی^{۱۰}، برون‌گرایی^{۱۱}، پذیرش^۱، سازگاری^۲ و وظیفه‌شناسی^۳ است. روان‌رنجورخویی به تمایل

-
1. Klocokova & Munk
 2. Zahira, Goetz, Keeney-Kennicutt, Kwok, Cifuentes & Davis
 3. personality characteristics
 4. Cazan & Schiopca
 5. neuroticism
 6. extroversion
 7. openness
 8. agreeableness
 9. conscientiousness
 10. neuroticism
 11. extroversion

فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جویی، خصومت، تکانش‌ورزی، افسردگی و عزت نفس پایین اشاره دارد، در حالی که برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت‌طلبی، پر انرژی و صمیمی بودن اشاره دارد. پذیرش به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی اشاره دارد، در حالی که سازگاری تمایل فرد را برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع‌دوستی و اعتمادورزی اشاره دارد. سرانجام اینکه وظیفه‌شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، قابلیت اعتماد و اتکا بودن، خودنظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری، منطقی و آرام بودن اطلاق می‌گردد (فلس و لاک،^۴ ۲۰۱۷).

مرور ادبیات تحقیق در زمینه ارتباط ویژگی‌های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی خیلی سراسر نیست. برای مثال، کاراتاس^۵ (۲۰۱۵) به این نتیجه رسید که از میان ویژگی‌های شخصیتی فقط وظیفه‌شناسی و سازگاری با پیشرفت تحصیلی رابطه مستقیم و معنادار دارند. ضمن این که، اهمال‌کاری تحصیلی و صفات شخصیت به طور همزمان می‌توانند پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کنند. همچنین، مارسلا^۶ (۲۰۱۴) نیز نشان داد که از بین ابعاد شخصیتی فقط پذیرش و وظیفه‌شناسی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه مثبت و معنادار دارند. در پژوهشی دیگر (کوماراجو، کارو، اشکم و آودیک^۷، ۲۰۱۱) گزارش کردند که برون‌گرایی و پذیرش با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی دارد. علاوه بر این، صالحی،

حجازی و حسینی (۱۳۹۴) در راستای پژوهش‌های مذکور گزارش کردند که برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارند و متغیرهای پیش‌بین ۵۲/۱ درصد از تغییرات پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین، حبیب‌الهی، حسینی، طیبی چوبری و عاشوری (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان رابطه صفات شخصیت، سبک‌های یادگیری و راهبردهای یادگیری با پیشرفت تحصیلی فیزیک به این نتیجه رسیدند که پذیرش و وظیفه‌شناسی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار و روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار داشت. ضمناً، وظیفه‌شناسی، سبک ناوابسته به زمینه و خودنظم‌دهی فراشناختی توانستند ۵۳ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کنند که سهم وظیفه‌شناسی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بیش از سایر متغیرها بود. در پژوهشی دیگر (جعفرنژاد، سعدی‌پور، حاجی‌حسینی و محمدجانی، ۱۳۹۱) به این نتیجه رسیدند که برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و سازگاری

-
1. openness
 2. agreeableness
 3. conscientiousness
 4. Fles&Lakey
 5. Karatas
 6. Marcela
 7. Komarraju, Karau, Schmeck & Avdic

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت... □۱۰۷

با پیشرفت تحصیلی همبستگی مثبت و معنادار و روان‌رنجورخوبی با پیشرفت تحصیلی همبستگی منفی و معنادار دارند. از دیگر عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی، انگیزش پیشرفت^۱ است. انگیزش یک تمایل یا گرایش به عمل خاص است و انگیزش پیشرفت بر نقش هدف در موفقیت و شکست تاکید دارد و توجه به آن موجب علاقه به موفقیت کلی یا موفقیت در زمینه‌ای خاص می‌شود (دینکلمان و باف^۲، ۲۰۱۶). انگیزش پیشرفت به معنای شوق و علاقه به موفقیت در همه زمینه‌ها یا در فعالیتی خاص و برتری جستن در کارها می‌باشد (زانگ، زانگ، زانگ، لیو، زانگ و همکاران^۳، ۲۰۱۵). انگیزش پیشرفت، انگیزش‌ای است که منجر به تلاشی می‌شود که فرد برای غلبه بر موانع پیشرفت بکار می‌گیرد و موجب می‌شود تا فرد توان و قدرتش را در اختیار و کنترل گرفته و با علاقه تلاش کند تا هرچه بهتر و سریع‌تر کاری را به اتمام برساند (آهوا و ژینگ^۴، ۲۰۱۴). افرادی دارای انگیزش پیشرفت بالا تکالیف و موقعیت‌های چالش‌انگیز را ترجیح می‌دهند و تلاش و پشتکار بیشتری برای موفقیت دارند و معمولاً در چنین تکالیفی موفق می‌شوند، اما افراد دارای انگیزش پیشرفت پایین تکالیف

نسبتاً ساده یا نسبتاً دشوار را انتخاب می‌کنند و در هنگام مواجه شدن با تکالیف و موقعیت‌های چالش‌انگیز، تلاش و پشتکاری کمتری برای موفقیت دارند و معمولاً در چنین تکالیفی شکست می‌خورند (بیب و ون دام^۵، ۲۰۱۴).

نتایج پژوهش‌ها در زمینه ارتباط انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی متناقض بود. برای مثال کوماری و چماندسواری^۶ (۲۰۱۵) ضمن پژوهشی درباره انگیزش پیشرفت، عادت‌های مطالعه و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه دوم به این نتیجه رسیدند که انگیزش پیشرفت و عادت‌های مطالعه با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشتند. اوان، قازالا و انجام^۷ (۲۰۱۱) ضمن بررسی رابطه بین انگیزش پیشرفت، خودپنداره تحصیلی و پیشرفت در درس‌های زبان و ریاضی به این نتیجه رسیدند که بین انگیزش پیشرفت و خودپنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار مثبت وجود داشت. عامری، الهی مطلق، عزیزی‌زالانی و پرهون^۸ (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان رابطه بین انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و

-
1. achievement motivation
 2. Dinkelmann & Buff
 3. Zhang, Zhang, Zhang, Liu, Zhang & et al
 4. Aihua & Xing
 5. Bipp & Van Dam
 6. Kumari & Chamundeswari
 7. Awan, Ghazala & Anjum
 8. Amrai, Elahi Motlagh, Azizi Zalani & Parhon

معنادر داشت. بکار، ترمیزی، مهیادین، الیاس، لوآن و مهدایوب^۱ (۲۰۱۰) ضمن پژوهشی با عنوان رابطه بین انگیزش پیشرفت، نگرش و عملکرد تحصیلی دانشجویان مالزی به این نتیجه رسیدند که انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی دانشجویان همبستگی منفی معنادار داشت. نوحی، حسینی، رخساری‌زاده، صبوری و علیشیری (۱۳۹۱) ضمن پژوهشی درباره انگیزش پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که انگیزش پیشرفت با موفقیت تحصیلی دانشجویان ارتباط معنادار مثبت وجود داشت. تمنایی‌فر و گندمی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان رابطه انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان گزارش کرد بین انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار مثبت وجود داشت. سبحانی‌نژاد و عابدی (۱۳۸۵) ضمن پژوهشی درباره رابطه راهبردهای یادگیری خودتنظیم و انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی

در درس ریاضی به این نتیجه رسید که بین راهبردهای یادگیری خودتنظیم و انگیزش پیشرفت با عملکرد تحصیلی ریاضی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. سایر نتایج نشان داد که سهم راهبردهای یادگیری خودتنظیم و انگیزش پیشرفت در تبیین عملکرد تحصیلی ریاضی به ترتیب ۱۸٪ و ۲۰٪ بود.

نتایج پژوهش‌ها در زمینه ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی متناقض است و با توجه به اینکه از دلایل اصلی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌توان ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت را نام برد، این پژوهش به دنبال بررسی آن می‌باشد. علاوه بر متناقض بودن نتایج پژوهش‌های قبلی، یکی از نارسائی‌های اصلی آنها عدم توجه به نقش همزمان ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. هنگامی که این متغیرها برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی وارد معادله شوند، کدامیک آگاهی بیشتری از پیشرفت تحصیلی خواهند داد؟ این متغیرها چه مقدار از تغییرات پیشرفت تحصیلی را می‌توانند پیش‌بینی کنند؟ بنابراین، با توجه به اهمیت پیشرفت تحصیلی هدف کلی این پژوهش پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت بود.

روش

پژوهش حاضر مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های دولتی شهرستان پیشوا در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ بودند. در مجموع ۲۷۸ دانش‌آموز دختر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابتدا از بین دبیرستان‌های دولتی، به طور تصادفی ۶ دبیرستان دخترانه و در مرحله از هر مدرسه ۳ کلاس به روش تصادفی انتخاب شد. نحوه اجرای پژوهش بدین گونه بود که پس

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت... □۱۰۹

از کسب اجازه ورود به مدارس از مدیر آموزش و پرورش شهرستان پیشوا به مدارس منتخب مراجعه شد و پس از بیان هدف پژوهش برای مدیر و کادر مدارس از دانش‌آموزان رضایت‌نامه شرکت در پژوهش گرفته شد. پس از بیان اصل رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی و تکمیل رضایت‌نامه شرکت در پژوهش، پرسشنامه‌های زیر توسط آزمودنی‌ها تکمیل شد.

الف) پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی^۱: این پرسشنامه توسط کاستا و مک‌کری^۲ (۱۹۹۲) طراحی شده

است. این‌ابزار دارای ۵ بعد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی است که در مجموع ۶۰ گویه (هر بعد ۱۲ گویه) دارد. در این پرسشنامه پاسخ هر گویه با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود و نمره ابعاد با جمع کردن نمره گویه‌های سازنده آن بعد بدست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی در یک بعد بیشتر باشد به میزان بیشتری دارای آن ویژگی است. کوزاکو، سافین و عبدالرحیم^۳ (۲۰۱۳) پایایی ابعاد روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ گزارش کردند. شکری، دانش‌ورپور و عسگری^۴ (۱۳۸۷) پایایی ابعاد مذکور را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و ۰/۷۹ گزارش کردند. آنان روایی پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی محاسبه و گزارش کردند که هر پنج عامل برازش قابل قبولی داشت.

ب) پرسشنامه انگیزش پیشرفت^۵: این پرسشنامه توسط هرمانز^۵ (۱۹۷۰) طراحی شده است. فرم نهایی

این پرسشنامه ۲۹ گویه دارد که به صورت جملات نیمه تمام می‌باشد و هر گویه ۴ گزینه دارد. هر گویه با استفاده از مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از یک تا چهار نمره‌گذاری می‌شود و نمره این ابزار با جمع کردن نمره گویه‌ها بدست می‌آید و هر چه نمره آزمودنی بیشتر باشد، به میزان بیشتری دارای انگیزش پیشرفت است. هرمانز (۱۹۷۰) برای به دست آوردن روایی ابزاری از روش اعتباریابی سازه و اعتباریابی افتراقی استفاده کرد و همبستگی‌های به دست آمده در سطح ۰/۰۵ معنی دار بودند (به نقل از محمدزاده‌ادملائی، شهنی بیلاق و مهرابی زاده هنرمند، ۱۳۸۸). همچنین محمد زاده ادملائی و همکاران (۱۳۸۸) پایایی آن را به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ گزارش کردند.

ج) پیشرفت تحصیلی: در این پژوهش معدل دانش‌آموزان به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی در نظر

گرفته شد.

-
1. personality characteristics questionnaire
 2. Costa & McCrae
 3. Kozako, Safin & Abdul Rahim
 4. achievement motivation questionnaire
 5. Hermans

یافته‌ها

داده‌های به دست آمده از اندازه‌گیری متغیرهای مختلف، حسب مورد با استفاده از روش‌های مناسب آمار توصیفی یعنی شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی توصیف شدند. تعداد داده‌های گمشده و پرت صفر بود. برای پاسخ دادن به سوال تحقیق، با توجه به تعداد و نوع متغیرهای پیش‌بین از روش‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان استفاده شد.

جدول ۱: خلاصه شاخص‌های آماری مربوط به نمره‌های کل شرکت‌کنندگان در متغیرهای ویژگی‌های شخصیت (۵ مولفه روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، بازبودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن)، انگیزش

پیشرفت و پیشرفت تحصیلی (N=۳۰۰)

متغیرها	مولفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
	روان‌رنجورخویی	۳۶/۳۹	۷/۸۹	۰/۳۵۸	-۰/۰۳۳
	برون‌گرایی	۳۹/۸۴	۶/۸۲	-۰/۳۸۷	-۰/۲۷۴
ویژگی‌های شخصیتی	بازبودن به تجربه	۳۸/۶۳۷	۵/۸۵	-۰/۴۱۲	۰/۰۱۱
	توافق	۳۸/۶۹	۷/۰۱	-۰/۳۸۱	-۰/۰۸۵
	وجدانی بودن	۴۰/۹۸	۹/۱۴	-۰/۴۱۵	-۰/۰۸۵
انگیزش پیشرفت	انگیزش پیشرفت	۸۴/۸۷	۱۰/۱۷	-۰/۴۳۹	-۰/۴۸۴
پیشرفت تحصیلی	پیشرفت تحصیلی	۱۶/۲۳	۳/۰۴	-۱/۱۹۸	۱/۴۷۴

سوال پژوهش: آیا بر اساس ویژگی‌های شخصیتی (۵ مولفه) و انگیزش پیشرفت می‌توان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد؟

جدول ۲: خلاصه نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها (N=۳۰۰)

متغیرها	پیشرفت تحصیلی	روان‌رنجورخویی	برون‌گرایی	بازبودن به تجربه	توافق	وجدانی بودن
پیشرفت تحصیلی	-					
روان‌رنجورخویی	-۰/۱۳۱*	-				
برون‌گرایی	۰/۰۷۶	۰/۱۳۴*	-			
بازبودن به تجربه	۰/۰۴۳	۰/۱۶۳*	۰/۵۴۳**	-		
توافق	۰/۲۱۷**	-۰/۰۵۰	۰/۴۸۵**	۰/۴۷۹**	-	
وجدانی بودن	۰/۲۸۸**	۰/۱۰۰	۰/۵۸۸**	۰/۵۴۳**	۰/۶۴۲**	-
انگیزش پیشرفت	۰/۲۹۲**	-۰/۱۲۹*	۰/۲۰۰**	۰/۲۰۸**	۰/۲۲۶**	۰/۳۹۶**

**معنادار در سطح ۰/۰۱؛ *معنادار در سطح ۰/۰۵

جدول ۳: خلاصه ضرایب رگرسیون

پیش‌بینی کننده‌ها	B	β	T	Sig	تولرانس	VIF
عدد ثابت	۱۱/۵۴۲	-	۵/۵۹۲**	۰/۰۰۱	-	-

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت... ۱۱۱

۱/۱۱۰	۰/۹۰۱	۰/۰۸۶	-۱/۷۲۰	-۰/۰۹۷	-۰/۰۳۷	روان رنجورخویی
۱/۷۵۰	۰/۵۷۲	۰/۱۹۷	-۱/۲۹۲	-۰/۰۹۲	-۰/۰۴۱	برون‌گرایی
۱/۶۶۳	۰/۶۰۱	۰/۰۵۸	-۱/۹۰۳	-۰/۱۳۱	-۰/۰۶۸	بازبودن به تجربه
۱/۸۷۵	۰/۵۳۳	۰/۲۲۰	۱/۲۲۸	۰/۰۹۰	۰/۰۳۹	توافق
۲/۴۳۳	۰/۴۱۱	۰/۰۰۱	۳/۴۷۱**	۰/۲۹۰	۰/۰۹۷	وجدانی بودن
۱/۲۳۶	۰/۸۰۹	۰/۰۰۲	۳/۱۸۸**	۰/۱۹۰	۰/۰۵۷	انگیزش پیشرفت

$$R^2 = ۰/۱۴۱; F = ۹/۲۰۹; R = ۰/۳۹۸; R^2 = ۰/۱۵۹ \text{ تعدیل شده}$$

سوال پژوهش: آیا بر اساس ویژگی‌های شخصیتی (۵ مولفه) و انگیزش پیشرفت می‌توان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد؟

جدول ۲: خلاصه نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها (N = ۳۰۰)

متغیرها	پیشرفت تحصیلی	روان رنجورخویی	برون‌گرایی	بازبودن به تجربه	توافق	وجدانی بودن
پیشرفت تحصیلی	-					
روان رنجورخویی	-۰/۱۳۱*	-				
برون‌گرایی	۰/۰۷۶	۰/۱۳۴*	-			
بازبودن به تجربه	۰/۰۴۳	۰/۱۶۳*	۰/۵۴۳**	-		
توافق	۰/۲۱۷**	-۰/۰۵۰	۰/۴۸۵**	۰/۴۷۹**	-	
وجدانی بودن	۰/۲۸۸**	۰/۱۰۰	۰/۵۸۸**	۰/۵۴۳**	۰/۶۴۲**	-
انگیزش پیشرفت	۰/۲۹۲**	-۰/۱۲۹*	۰/۲۰۰**	۰/۲۰۸**	۰/۲۲۶**	۰/۳۹۶**

**معنادار در سطح ۰/۰۱؛ *معنادار در سطح ۰/۰۵

جدول ۳: خلاصه ضرایب رگرسیون

VIF	تولرانس	Sig	T	β	B	پیش‌بینی کننده‌ها
-	-	۰/۰۰۱	۵/۵۹۲**	-	۱۱/۵۴۲	عدد ثابت
۱/۱۱۰	۰/۹۰۱	۰/۰۸۶	-۱/۷۲۰	-۰/۰۹۷	-۰/۰۳۷	روان رنجورخویی
۱/۷۵۰	۰/۵۷۲	۰/۱۹۷	-۱/۲۹۲	-۰/۰۹۲	-۰/۰۴۱	برون‌گرایی
۱/۶۶۳	۰/۶۰۱	۰/۰۵۸	-۱/۹۰۳	-۰/۱۳۱	-۰/۰۶۸	بازبودن به تجربه
۱/۸۷۵	۰/۵۳۳	۰/۲۲۰	۱/۲۲۸	۰/۰۹۰	۰/۰۳۹	توافق
۲/۴۳۳	۰/۴۱۱	۰/۰۰۱	۳/۴۷۱**	۰/۲۹۰	۰/۰۹۷	وجدانی بودن
۱/۲۳۶	۰/۸۰۹	۰/۰۰۲	۳/۱۸۸**	۰/۱۹۰	۰/۰۵۷	انگیزش پیشرفت

$$R^2 = ۰/۱۴۱; F = ۹/۲۰۹; R = ۰/۳۹۸; R^2 = ۰/۱۵۹ \text{ تعدیل شده}$$

**معنادار در سطح ۰/۰۱

همان‌طور که در بالا مشاهده می‌شود، روان رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار و توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار داشتند. ضرایب همبستگی سایر

متغیرها در جدول ۲ قابل مشاهده است. همچنین مقدار R^2 به دست آمده (۰/۱۵۹) بدین معنی است که ۱۵/۹ درصد از واریانس متغیر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان توسط ۶ متغیر روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، بازبودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت تبیین می‌شود. مقدار R مشاهده شده (۰/۳۹۸) نیز نشان دهنده آن است که مدل رگرسیون خطی حاضر می‌تواند برای پیش‌بینی استفاده شود. علاوه بر این، نسبت F محاسبه شده (۹/۲۰۹) در سطح اطمینان حداقل ۹۹ درصد معنادار است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای مورد مطالعه و متغیر پیشرفت تحصیلی همبستگی معنادار وجود دارد. در نتیجه، پاسخ سوال پژوهش مثبت است. با مراجعه به آماره t و سطوح معناداری می‌توان قضاوت کرد که تنها دو متغیر وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت توانایی پیش‌بینی معنادار متغیر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارند. هرچند، سطح معناداری متغیرهای روان‌رنجورخویی (Sig=۰/۰۸۶) و برون‌گرایی (Sig=۰/۰۵۸) در حدقابل ملاحظه‌ای است. علامت ضرایب بتای به دست آمده نشان داد که دو متغیر وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت با متغیر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان همبستگی مثبت و معنادار دارند. به عبارت دیگر، با افزایش نمره در این مولفه‌ها نمره پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

روانشناسان و متخصصان تعلیم و تربیت همواره به دنبال شناسایی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی فراگیران با هدف ارائه راهکارهایی برای بهبود آن می‌باشند. بنابراین این پژوهش با هدف پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش پیشرفت انجام شد. نتایج نشان داد روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار و توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار داشتند. همچنین متغیرهای روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت توانستند ۱۵/۹ درصد از تغییرات پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند.

نتایج نشان داد از میان ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه منفی و معنادار داشت که این یافته با پژوهش‌های (کوماراجو و همکاران، ۲۰۱۱؛ حبیب‌الهی و همکاران، ۱۳۹۳؛ جعفرنژاد و همکاران، ۱۳۹۱) همسو و با پژوهش (کاراتاس، ۲۰۱۵) ناهمسو بود. توافق و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشتند که این یافته با پژوهش‌های (مارسلا، ۲۰۱۴؛ صالحی و همکاران، ۱۳۹۴؛ حبیب‌الهی و همکاران، ۱۳۹۳؛ جعفرنژاد و همکاران، ۱۳۹۱) همسو و با پژوهش‌ها (کوماراجو و همکاران، ۲۰۱۱) ناهمسو بود. احتمالاً دلیل عدم هماهنگی و عدم همسویی برخی پژوهش‌ها متفاوت بودن گروه نمونه، ابزارهای گردآوری داده‌ها و عوامل کنترل نشده دیگر باشند. رابطه منفی و معنادار روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی را می‌توان با توجه به مفهوم اضطراب در موقعیت‌های تنش‌زا مثل

امتحان تبیین کرد. افراد روان‌رنجورخو هنگامی که در موقعیت‌های تنش‌زا و چالش‌انگیز قرار می‌گیرند به دلیل خودکارآمدی و اعتماد به نفس پایین دچار اضطراب زیادی می‌شوند که این امر باعث افت عملکرد و کاهش پیشرفت تحصیلی آنها می‌شود. تبیین دیگر اینکه افراد روان‌رنجورخو نسبت به سایر افراد وقایع زندگی منفی را بیشتر تجربه می‌کنند و علاوه بر آن وقایع را منفی‌تر ارزیابی می‌کنند. زیرا آنان خود را در شرایطی قرار می‌دهند که خودپنداره منفی خود را تقویت کنند. تجربه این شرایط ابتدا باعث اضطراب بیشتر در یادگیری مطالب و ارائه آنها و سپس باعث نشان دادن پیشرفت تحصیلی پایین‌تر می‌شود. همچنین در تبیین جعفرنژاد و همکاران، (۱۳۹۱) همسو و با پژوهش (کاراتاس، ۲۰۱۵) ناهمسو بود. توافق و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشتند که این یافته با پژوهش‌های (مارسلا، ۲۰۱۴؛ صالحی و همکاران، ۱۳۹۴؛ حبیب‌الهی و همکاران، ۱۳۹۳؛ جعفرنژاد و همکاران، ۱۳۹۱) همسو و با پژوهش (کوماراجو و همکاران، ۲۰۱۱) ناهمسو بود. احتمالاً دلیل عدم هماهنگی و عدم همسویی برخی پژوهش‌ها متفاوت بودن گروه نمونه، ابزارهای گردآوری داده‌ها و عوامل کنترل نشده دیگر باشند. رابطه منفی و معنادار روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی را می‌توان با توجه به مفهوم اضطراب در موقعیت‌های تنش‌زا مثل امتحان تبیین کرد. افراد روان‌رنجورخو هنگامی که در موقعیت‌های تنش‌زا و چالش‌انگیز قرار می‌گیرند به دلیل خودکارآمدی و اعتماد به نفس پایین دچار اضطراب زیادی می‌شوند که این امر باعث افت عملکرد و کاهش پیشرفت تحصیلی آنها می‌شود. تبیین دیگر اینکه افراد روان‌رنجورخو نسبت به سایر افراد وقایع زندگی منفی را بیشتر تجربه می‌کنند و علاوه بر آن وقایع را منفی‌تر ارزیابی می‌کنند. زیرا آنان خود را در شرایطی قرار می‌دهند که خودپنداره منفی خود را تقویت کنند. تجربه این شرایط ابتدا باعث اضطراب بیشتر در یادگیری مطالب و ارائه آنها و سپس باعث نشان دادن پیشرفت تحصیلی پایین‌تر می‌شود. همچنین در تبیین رابطه مثبت و معنادار توافق و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی می‌توان گفت افراد دارای توافق و وجدان بالا دارای برخی ویژگی‌ها مثل تلاش، نظم، پشتکار و مسئولیت‌پذیری بالا هستند که این ویژگی‌ها نقش واسطه‌ای جهت رسیدن به موفقیت دارند و در زمینه تحصیل باعث افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شوند. تبیین دیگر اینکه افراد دارای توافق بالا تمایل زیادی برای همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتماددوری دارند و افراد دارای وجدان بالا تمایل زیادی برای منظم بودن، کارا بودن، منظم بودن و پیشرفت‌مداری دارند که این ویژگی‌ها نقش مهمی در اثبات خود و رسیدن به موفقیت دارند. در نتیجه دانش‌آموزانی که دارای چنین ویژگی‌هایی هستند، پیشرفت تحصیلی بالاتری دارند. علاوه بر آن در تبیین عدم رابطه معنادار برون‌گرایی و باز بودن به تجربه می‌توان گفت چنین افرادی برای یادگیری و پیشرفت تحصیلی اهمیت و ارزش قائل هستند، اما به دلیل داشتن ویژگی‌های جرأت‌طلبی، پراثری بودن، صمیمی بودن، کنجکاوی، عشق به هنر و غیره دوستان بیشتری دارند و اکثر اوقات خود را در جمع دوستان سپری کرده و انگیزه زیادی برای برقراری روابط صمیمانه با دوستان دارند، لذا زمان زیادی را با دوستان سپری کرده

و زمان کمتری برای مطالعه دارند. در نتیجه این افراد از یک سو پیشرفت تحصیلی را مهم می‌دانند و برای آن تلاشی کنند و از سوی دیگر زمان کمی برای مطالعه دارند که این امر باعث می‌شود رابطه معناداری بین برون‌گرایی و باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان وجود نداشته باشد.

همچنین نتایج نشان داد انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار داشت. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های (کوماری و چماندسواری، ۲۰۱۵؛ اوان و همکاران، ۲۰۱۱؛ عامری و همکاران، ۲۰۱۱؛ نوحی و همکاران، ۱۳۹۱؛ تمنایی‌فر و گندمی، ۱۳۹۰) همسو و با پژوهش (بکار و همکاران، ۲۰۱۰) ناهمسو بود. به نظر می‌رسد دلیل ناهمسوئی نتیجه پژوهش حاضر و پژوهش‌های گزارش شده با پژوهش بکار و همکاران (۲۰۱۰) متفاوت بودن گروه نمونه و تفاوت‌های فرهنگی باشد. چون پژوهش آنان برخلاف سایر پژوهش‌ها بر روی دانشجویان مالزی انجام شده است. با توجه به متفاوت انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان با دانشجویان و وجود تفاوت‌های فرهنگی که در پژوهش‌های بسیاری تایید شده این عدم همسوئی قابل تبیین است. در تبیین رابطه مثبت و معنادار انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی می‌توان گفت انگیزش پیشرفت باعث تحرک، پویایی و برنامه‌ریزی صحیح در حین تحصیل می‌شود و دانش‌آموزانی که دارای چنین ویژگی‌هایی هستند دارای خودکارآمدی تحصیلی و عزت نفس تحصیلی بالاتری هستند که این عوامل باعث افزایش پیشرفت تحصیلی آنها می‌شود. تبیین دیگر اینکه دانش‌آموزان دارای انگیزش پیشرفت بالا اغلب یادگیرندگان خودنظم‌یافته‌ای هستند. به عبارت دیگر این دانش‌آموزان در مقایسه با دانش‌آموزان دارای انگیزش پیشرفت پایین هدف یادگیری خود را به صورت اختصاصی‌تر تنظیم می‌کنند و به شکل منظم‌تری پیشرفت خود ارزیابی و در جهت رسیدن به هدف حرکت می‌کنند که این عوامل باعث ارتقاء پیشرفت تحصیلی می‌شوند (ریسپولی، اریلی، لانگ، مچالیک، دیویس و همکاران، ۲۰۱۱).

نتایج دیگر نشان داد متغیرهای روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت توانایی پیش‌بینی معنادار پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را داشتند. نتایج این پژوهش در زمینه توانمند بودن ویژگی‌های شخصیتی با پژوهش‌های (کارتاس، ۲۰۱۵؛ کوماراجو و همکاران، ۲۰۱۱؛ صالحی و همکاران، ۱۳۹۴؛ حبیب‌الهی و همکاران، ۱۳۹۳) همسو و در زمینه توانمند بودن انگیزش پیشرفت با پژوهش‌های (کوماری و چماندسواری، ۲۰۱۵؛ عامری و همکاران، ۲۰۱۱؛ نوحی و همکاران، ۱۳۹۱) ۱۳۹۱؛ سبحانی‌نژاد و عابدی، ۱۳۸۵) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که در ویژگی‌های مثبت شخصیتی (برون‌گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن) و انگیزش پیشرفت نمره بالا و در ویژگی منفی شخصیتی (روان‌رنجورخویی) نمره پایین می‌گیرند تلاش زیادی برای دستیابی به موفقیت انجام می‌دهند، به موفقیت‌ها و شکست‌های تحصیلی خود اسناد سازگار می‌دهند، از قوانین کلاس و

مدرسه پیروی می‌کنند و خود را با آنها وفق می‌دهند، در راه رسیدن به موفقیت تحصیلی پایدار و ثابت‌قدم هستند، توانایی تحصیلی خود را بالا می‌دانند، با مشکلات و چالش‌های تحصیلی کمتری مواجه هستند و هنگام مواجهه با چالش‌های تحصیلی به تنهایی و یا با کمک دیگران بر آنها فائق می‌آیند که این عوامل باعث می‌شوند ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه پیشرفت توانایی پیش‌بینی معنادار پیشرفت تحصیلی را داشته باشند. تبیین دیگر اینکه ویژگی‌های مثبت شخصیتی و انگیزش پیشرفت با بسیاری از شاخص‌های مثبت تحصیلی مثل خودکارآمدی تحصیلی، عزت نفس تحصیلی، معنای تحصیلی و سرزندگی تحصیلی بالا رابطه مثبت دارند و ویژگی منفی شخصیتی با بسیاری از شاخص‌های منفی تحصیلی مثل خودکارآمدی تحصیلی پایین، عزت نفس تحصیلی پایین، اضطراب تحصیلی بالا و غیره رابطه مثبت دارند. از آنجایی که شاخص‌های مثبت تحصیلی توانایی پیش‌بینی مستقیم پیشرفت تحصیلی و شاخص‌های منفی تحصیلی توانایی پیش‌بینی معکوس پیشرفت تحصیلی را دارند، لذا متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش تحصیلی توانایی پیش‌بینی معنادار پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را دارند.

نخستین و مهم‌ترین محدودیت این پژوهش استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی برای جمع‌آوری داده‌ها بود. ممکن است این ابزارها پاسخ‌هایی را جمع‌آوری کنند که دیگران فکر می‌کنند باید درست باشد. افراد ممکن است در این ابزارها خویشتن‌نگری کافی نداشته باشند و مسئولانه پاسخ ندهند. محدود شدن جامعه پژوهش به دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های دولتی شهرستان پیشوا محدودیت دیگر پژوهش بود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود برای ارتقاء پیشرفت تحصیلی روان‌رنجورخویی آنها را کاهش و توافق، وجدانی بودن و انگیزش پیشرفت آنها را افزایش دهند. با توجه به محدودیت‌ها پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه‌های ساختار یافته یا نیمه ساختار یافته به ویژه برای ویژگی‌های شخصیتی استفاده شود. با توجه به محدود بودن جامعه پژوهش، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی برای تعمیم نتایج و طراحی برنامه‌های آموزشی از جامعه پژوهشی بزرگتر استفاده شود. بحث پژوهش در پایه‌ها و مقطع‌های تحصیلی، درس‌های مختلف دانش‌آموزان و یا دانشجویان می‌تواند زمینه جدیدی برای مطالعه باشد. آیا دبیران و استادان این پایه‌ها، مقطع‌ها و درس‌ها نسبت به یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان این پژوهش نظر متفاوتی دارند؟ برای پاسخگویی به این سوال و سوال‌های مشابه و همچنین طراحی برنامه‌های آموزشی در سطح استان و کشور نیاز به انجام پژوهش‌های بیشتر و گسترده‌تری است.

منابع

۱. تمنایی‌فرد، محمدرضا و گندمی، زینب. (۱۳۹۰). رابطه انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان. *فصلنامه راهبردهای آموزش*، ۴(۱): ۱۹-۱۵.

۲. جعفرنژاد، هادی؛ سعدی‌پور، اسماعیل؛ حاجی‌حسینی، مهرداد و محمدجانی، هیوا. (۱۳۹۱). رابطه ویژگی‌های شخصیتی و روش‌های مطالعه با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان کارشناسی دانشگاه علامه طباطبائی تهران. *فصلنامه روانشناسی تربیتی*، ۸(۳): ۵۶-۳۶.
۳. حبیب‌الهی، سعید؛ حسینی، طیبه؛ طیبی‌چوبری، مرتضی و عاشوری، جمال. (۱۳۹۳). رابطه صفات شخصیت، سبک‌های یادگیری و راهبردهای یادگیری با پیشرفت تحصیلی فیزیک. *دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۱(۲): ۱۵-۱.
۴. سبحانی‌نژاد، مهدی و عابدی، احمد. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین راهبردهای یادگیری خودتنظیم و انگیزش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر اصفهان با عملکرد تحصیلی آنان در درس ریاضی. *پژوهش‌های نوین روانشناختی (روانشناسی دانشگاه تبریز)*، ۱(۱): ۹۸-۷۹.
۵. شکری، امید؛ دانش‌پور، زهره و عسگری، اعظم. (۱۳۸۷). تفاوت‌های جنسیتی در عملکرد تحصیلی: نقش صفات شخصیت. *مجله علوم رفتاری*، ۲(۲): ۱۴۲-۱۲۷.
۶. صالحی، الهام؛ حجازی، یوسف و حسینی، سیدمحمود. (۱۳۹۴). رابطه بین سبک یادگیری، ویژگی‌های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی. *مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران*، ۴۶(۳): ۴۱۶-۴۰۹.
۷. عاشوری، جمال. (۱۳۹۳). ارتباط خودکارآمدی، تفکر انتقادی، سبک‌های تفکر و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری. *مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی همدان*، ۲۲(۳): ۲۳-۱۵. محمدزاده ادملایی، رجبعلی؛ شهنی بیلاق، منیجه و مهرابی‌زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۸). مقایسه دانشجویان پسر دارای سبک‌های یادگیری متفاوت از لحاظ ویژگی‌های شخصیتی، انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی. *مجله دست‌آوردهای روانشناختی*، ۱۶(۴): ۱۵۴-۱۲۵.
۸. مقیمیان، مریم و کریمی، طیبه. (۱۳۹۱). ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری. *نشریه پرستاری ایران*، ۲۵(۷۵): ۲۰-۹.
۹. مهرافروز، محبت‌اله. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین نگرش نسبت به شیوه‌های فرزندپروری مادر (اقتدار منطقی، استبدادی، آزادگذاری) با مکان کنترل و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
۱۰. نوحی، سیما؛ حسینی، سیدمرتضی؛ رخساری‌زاده، حمید؛ صبوری، امین و علیشیری، غلامحسین. (۱۳۹۱). بررسی انگیزش پیشرفت و رابطه آن با موفقیت تحصیلی در دانشجویان رشته‌های پزشکی، پرستاری و خدمات درمانی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ... *مجله طب نظامی*، ۱۴(۳): ۲۰۴-۲۰۰. Adeyemi, B. A. (2012). Effects of computer assisted instruction (CAI) on students' achievement in social studies in Osun state, Nigeria.

Journal of Social Sciences, 3(2): 269-277.

11. Aihua, T., & Xing, L. (2014). Achievement motivation improving and its relationship with personality based on the teaching reform of psychology. *International Journal of Education and Research*, 8(2): 341-346.
12. Amrai, K., ElahiMotlagh, S, AziziZalani, H., & Parhon, H. (2011). The relationship between academic motivation and academic achievement students. *Social and Behavioral Sciences*, 15: 399-402.
13. Asarta, C. J., & Schmidt, J. R. (2017). [Comparing student performance in blended and traditional courses: Does prior academic achievement matter?](#) *The Internet and Higher Education*, 32(1): 29-38.
14. Awan, R. N., Ghazala, N., & Anjum, N. (2011). A study of relationship between achievement motivation, academic self-concept and achievement in English and Mathematics at secondary level. *International Educational Studies*, 4(3): 72-79.
15. Bakar, K. A., Tarmizi, R. A., Mahyuddin, R., Elias, H., & Mohd Ayub, A. F. (2010). Relationships between university students' achievement motivation, attitude and academic performance in Malaysia. *Social and Behavioral Sciences*, 2: 4906-4910.
16. Bipp, T., & Van Dam, K. (2014). [Extending hierarchical achievement motivation models: the role of motivational needs for achievement goals and academic performance.](#) *Personality and Individual Differences*, 64: 157-162.
17. Brian, M., Galla, J., Wood, E. T., Kim Har, A. W., & Chiu David, A. (2014). A longitudinal multilevel model analysis of the within-person and between-person effect of effortful engagement and academic self-efficacy on academic performance. *Journal of School Psychology*, 24: 123-130.
18. Cazan, A. M., & Schiopca, B. A. (2014). Self-directed learning, personality traits and academic achievement. *Social and Behavioral Sciences*, 127: 640-644.
19. Costa, P. T. & McCrae, R. P. (1992). *The NEOPI-R: professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.
20. Dinkelman, I., & Buff, A. (2016). Children's and parents' perceptions of parental support and their effects on children's achievement motivation and achievement in mathematics: a longitudinal predictive mediation model. *Learning and Individual Differences*, 50: 122-132.
21. Fles, F., & Lakey, B. (2017). The personality traits of consensually

- supportive people. *Personality and Individual Differences*, 104(1): 87-91.
22. Karatas, H. (2015). Correlation among academic procrastination, personality traits, and academic achievement. *Anthropologist*, 20(1,2): 243-255.
 23. Klocokova, D., & Munk, M. (2011). Usage analysis in the web-based distance learning environment in a foreign language education: case study. *Journal of Social and Behavioral Sciences*, 15: 993-997.
 24. Komarraju, M., Karau, S. J., Schmeck, R. R., & Avdic, A. (2011). The big five personality traits, learning styles, and academic achievement. *Personality and Individual Differences*, 51(4): 472-477.
 25. Kozako, A. M. F., Safin, S. Z., & Abdul Rahim, A. R. (2013). The relationship of big five personality traits on counterproductive work behavior among hotel employees: an exploratory study. *Journal of Procedia Economics and Finance*, 7: 181-187.
 26. Kumari, V. R. S., & Chamundeswari, S. (2015). Achievement motivation, study habits and academic achievement of students at the secondary level. *International Journal of Emerging Research in Management & Technology*, 4(10): 7-13.
 27. Marcela, V., (2014). Learning strategy, personality traits and academic achievement of university students. *Social and Behavioral Sciences*, 174: 3473-3478.
 28. Rispoli, M., O'Reilly, M., Lang, R., Machalicek, W., Davis, T., & et al. (2011). Effects of motivating operations on problem and academic behavior in classrooms. *Journal of Applied Behavioral Anal*, 44(1): 187-192.
 29. Zahira, M., Goetz, E. T., Keeney-Kennicutt, W., Kwok, O., Cifuentes, L., & Davis, T. J. (2012). The learner characteristics, features of desktop 3D virtual reality environments, and college chemistry instruction: A structural equation modeling analysis. *Journal of Computers & Education*, 59(2): 551-568.
 30. Zhang, Z. J., Zhang, C. L., Zhang, X. G., Liu, X. M., Zhang, H., & et al. (2015). Relationship between self-efficacy beliefs and achievement motivation in student nurses. *Chinese Nursing Research*, 2(2-3): 67-70.
 31. Yangin Ersanl, C. (2015). The relationship between students' academic self-efficacy and language learning motivation: A study of 8th graders. *Journal of Social and behavioral Science*, 199: 472-478.